

PRAWO PODATKOWE

z kazusami i pytaniami

redakcja naukowa Paweł Borszowski

Dobrostawa Antonów, Paweł Borszowski, Cyprian Golda, Artur Halasz
Andrzej Huchla, Katarzyna Kopyściańska, Marek Kopyściański
Rafał Kowalczyk, Paweł Lenio, Mateusz Lewandowski, Przemysław Pest
Witold Srokosz, Michał Stawiński, Patrycja Zawadzka

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE **3**

PRAWO PODATKOWE

z kazusami i pytaniami

redakcja naukowa Paweł Borszowski

Dobrostawa Antonów, Paweł Borszowski, Cyprian Golda, Artur Hałas
Andrzej Huchla, Katarzyna Kopyściańska, Marek Kopyściański
Rafał Kowalczyk, Paweł Lenio, Mateusz Lewandowski, Przemysław Pest
Witold Srokosz, Michał Stawiński, Patrycja Zawadzka

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

3

Stan prawny na 1 września 2023 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne rozdziały napisali:

Dobrośława Antonów – rozdz. 2; rozdz. 6; rozdz. 13 pkt 13.6.1–13.6.2;
rozdz. 13 pytanie 28, kazusy XV, XVI

Paweł Borszowski – rozdz. 1, 3; rozdz. 4 pkt 4.1; rozdz. 13 pkt 13.5;
rozdz. 13 pytania 25–27

Cyprian Gołda, Michał Stawiński – rozdz. 11

Artur Halasz – rozdz. 4 pkt 4.9; rozdz. 10; rozdz. 12 pkt 12.1;
rozdz. 12 pytania 1–4, kazus I; rozdz. 13 pkt 13.3;
rozdz. 13 pytania 16–20, kazusy VI–VII

Andrzej Huchla – rozdz. 4 pkt 4.6; rozdz. 4 pytania 1–5, kazusy IX–XIV; rozdz. 5;
rozdz. 7 pkt 7.5–7.7

Katarzyna Kopyściańska – rozdz. 4 pkt 4.2–4.3, 4.8; rozdz. 4 kazusy I–VI, XVIII–XX;
rozdz. 9; rozdz. 13 pkt 13.1, 13.4; rozdz. 13 pytania 1–6, 13–15, kazusy I–III, VIII–X

Marek Kopyściański – rozdz. 4 pkt 4.7; rozdz. 4 kazusy XV–XVII

Marek Kopyściański, Paweł Lenio – rozdz. 8

Rafał Kowalczyk – rozdz. 7 pkt 7.1–7.4; rozdz. 7 kazusy I–V; rozdz. 13 pkt 13.6.3–13.6.14;
rozdz. 13 pytania 21–24, kazusy XI–XIV

Mateusz Lewandowski – rozdz. 4 pkt 4.5; rozdz. 4 kazus VIII

Przemysław Pest – rozdz. 12 pkt 12.2; rozdz. 12 pytania 5–6, kazusy II–V

Witold Srokosz – rozdz. 4 pkt 4.4; rozdz. 4 kazus VII

Patrycja Zawadzka – rozdz. 7 pkt 7.8; rozdz. 7 pytania 1–5; kazusy VI–VII;
rozdz. 12 pkt 12.3; rozdz. 12 pytania 7–9, kazus VI; rozdz. 13 pkt 13.2;
rozdz. 13 pytania 7–12, kazusy IV–V

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-895-6

3. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przykopowa 33

tel. +48 728 313 462; e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13

Wstęp	17

Część I Zagadnienia wprowadzające

Rozdział 1

Definicja podatku i prawa podatkowego	21
1.1. Określenie podatku w formie definicji	21
Istota podatku	21
Definicja legalna podatku	22
Definicja z art. 6 o.p.	22
1.2. Określenie konstrukcji prawnej podatku	25
1.3. Określenie prawa podatkowego	28
Pytania kontrolne	29

Rozdział 2

Źródła, wykładnia i stosowanie prawa podatkowego	30
2.1. Pojęcie i zakres źródeł prawa podatkowego	30
2.2. Konstytucja	31
2.3. Ustawy	34
2.4. Międzynarodowe prawo podatkowe	36
2.5. Unijne prawo podatkowe	38
2.6. Rozporządzenia	41
2.7. Akty prawa miejscowego	42
2.8. Istota wykładni prawa podatkowego	44
2.9. Rodzaje wykładni prawa podatkowego	46
2.10. Stosowanie prawa podatkowego	53
Pytania kontrolne	56
Kazusy	56

Odpowiedzi na pytania	57
Rozwiązania kasusów	60

Część II

Ogólne prawo podatkowe

Rozdział 3

Ogólne prawo podatkowe w systemie prawa podatkowego	65
3.1. Ogólne a szczegółowe prawo podatkowe	65
3.2. Elastyczność przepisów prawa podatkowego	67
3.3. Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania – pomiędzy elastycznością a definiowaniem	71
3.4. Stosunek prawny zobowiązania podatkowego	76
Pytania kontrolne	78
Odpowiedzi na pytania	78

Rozdział 4

Zobowiązanie podatkowe	79
4.1. Powstanie zobowiązań podatkowych	79
4.2. Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta	80
4.2.1. Zagadnienia wstępne	80
4.2.2. Odpowiedzialność podatnika	82
4.2.3. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	84
4.3. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	85
4.3.1. Zabezpieczenie zobowiązań podatkowych na podstawie art. 33–33c o.p.	86
4.3.2. Zabezpieczenie zobowiązań podatkowych na podstawie art. 33d o.p.	89
4.3.3. Hipoteka przymusowa	91
4.3.4. Zastaw skarbowy	94
4.4. Terminy płatności podatku i zaległość podatkowa	97
4.5. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe	102
4.5.1. Wstęp	102
4.5.2. Przesłanki ustalenia dodatkowego zobowiązania podatkowego ...	102
4.5.3. Ustalenie wysokości dodatkowego zobowiązania podatkowego ...	104
4.5.4. Wyłączenie stosowania dodatkowego zobowiązania podatkowego	106
4.5.5. Przedawnienie prawa do wydania decyzji podatkowej	106
4.6. Wygaśnięcie zobowiązań podatkowych	107
4.7. Nadpłata	118
4.7.1. Pojęcie nadpłaty podatku	118
4.7.2. Moment powstania nadpłaty	120
4.7.3. Stwierdzenie nadpłaty podatku	122

4.7.4.	Zaliczenie i zwrot nadpłaty	124
4.7.5.	Wygaśnięcie prawa do zwrotu nadpłaty podatku	126
4.8.	Odpowiedzialność osób trzecich	127
4.8.1.	Zasady odpowiedzialności	127
4.8.2.	Zakres przedmiotowy odpowiedzialności	128
4.8.3.	Kategorie podmiotów odpowiedzialnych jako osoby trzecie	129
4.9.	Deklaracje, informacje podatkowe, informacje o schematach podatkowych i rachunki	139
	Orzecznictwo i interpretacje	146
	Pytania kontrolne	150
	Kazusy	151
	Odpowiedzi na pytania	155
	Rozwiązania kasusów	156

Rozdział 5

Postępowanie podatkowe	160
5.1. Specyfika postępowania podatkowego	160
5.2. Przebieg postępowania podatkowego	163
5.2.1. Strona w postępowaniu podatkowym	163
5.2.2. Wszczęcie postępowania	166
5.2.3. Czynności podejmowane w toku postępowania	167
5.2.4. Dowody w postępowaniu podatkowym	169
5.2.5. Oszacowanie podstawy opodatkowania	174
5.2.6. Decyzja	175
5.2.7. Odwołanie i postępowanie odwoławcze	177
5.2.8. Tryby wzruszania decyzji ostatecznych	178
5.2.9. Postępowania szczególne, do których stosuje się przepisy działu IV Ordynacji podatkowej	179
5.3. Postępowanie podatkowe w przypadku unikania opodatkowania	188
5.4. Postępowanie podatkowe a czynności sprawdzające	191
Orzecznictwo	194
Pytania kontrolne	197
Kazusy	198
Odpowiedzi na pytania	199
Rozwiązania kasusów	202

Rozdział 6

Kontrola podatkowa i kontrola celno-skarbowa	203
6.1. Istota i zakres kontroli podatkowej	203
6.2. Przebieg kontroli podatkowej	205
6.3. Organy i jednostki organizacyjne Krajowej Administracji Skarbowej	211
6.4. Kontrola celno-skarbowa	216

6.5. Pozostałe procedury realizowane przez Krajową Administrację Skarbową	228
Pytania kontrolne	234
Kazus	235
Odpowiedzi na pytania	235
Rozwiązanie kazusu	240

Część III Szczegółowe prawo podatkowe

Rozdział 7

Podatek dochodowy od osób fizycznych	245
7.1. Charakter prawny	245
7.2. Podmiot podatku	247
7.3. Podatek dochodowy od osób fizycznych jako podatek osobisty	248
7.4. Przedmiot podatku	249
7.4.1. Źródła przychodów	251
7.4.2. Przychód	253
7.4.3. Koszty uzyskania przychodów	255
7.5. Podstawa obliczenia podatku	259
7.6. Obliczanie podatku	264
7.7. Pobór podatku	265
7.8. Uproszczone formy opodatkowania	267
7.8.1. Istota i zakres uproszczonych form opodatkowania	267
7.8.2. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	269
7.8.3. Karta podatkowa	277
7.8.4. Ryczałt od przychodów osób duchownych	281
Orzecznictwo	282
Pytania kontrolne	283
Kazusy	283
Odpowiedzi na pytania	285
Rozwiązania kazusów	286

Rozdział 8

Podatek dochodowy od osób prawnych	288
8.1. Charakter prawny	288
8.2. Podmiot podatku	289
8.3. Zwolnienia podmiotowe	292
8.4. Przedmiot opodatkowania	293
8.5. Podstawa opodatkowania	298
8.6. Stawki podatkowe	299
8.7. Pobór podatku	300
8.8. Ryczałt od dochodów spółek	302

Pytania kontrolne	305
Kazusy	305
Odpowiedzi na pytania	306
Rozwiązania kazusów	306

Rozdział 9

Podatek od towarów i usług	308
9.1. Charakter prawny	308
9.2. Podmiot	312
9.3. Przedmiot	315
9.3.1. Wyłączenia ustawowe	317
9.3.2. Dostawa towarów	318
9.3.3. Świadczenie usług	319
9.3.4. Eksport towarów	320
9.3.5. Import towarów	321
9.3.6. Wewnętrzzwspólnotowe nabycie towarów (WNT)	321
9.3.7. Wewnętrzzwspólnotowa dostawa towarów (WDT)	322
9.3.8. Zwolnienia przedmiotowe	322
9.4. Podstawa opodatkowania	323
9.5. Powstanie obowiązku podatkowego	326
9.6. Obowiązki podatnika	328
9.6.1. Obowiązek rejestracji	328
9.6.2. Termin składania deklaracji	328
Orzecznictwo	336
Kazusy	337
Rozwiązania kazusów	337

Rozdział 10

Podatek akcyzowy	339
10.1. Charakter prawny	339
10.2. Regulacja krajowa i unijna	340
10.3. Konstrukcja normatywna	342
10.3.1. Podmiot podatku	342
10.3.2. Przedmiot opodatkowania	343
10.3.3. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	349
10.3.4. Obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe	350
10.3.5. Ulgi i zwolnienia podatkowe	359
10.3.6. Technika poboru	360
Orzecznictwo i interpretacje	361
Pytania kontrolne	365
Kazusy	365
Odpowiedzi na pytania	366
Rozwiązania kazusów	368

Rozdział 11

Podatek od gier	369
11.1. Charakter prawny	369
11.2. Konstrukcja normatywna	370
11.2.1. Podmiot podatku	370
11.2.2. Przedmiot opodatkowania	373
11.2.3. Podstawa opodatkowania i stawki podatku	374
11.2.4. Obowiązki podatników	375
11.2.5. Dopłaty	377
Orzecznictwo i interpretacje	378
Pytania kontrolne	378
Kazusy	378
Odpowiedzi na pytania	379
Rozwiązania kasusów	380

Rozdział 12

Pozostałe podatki państwowe	382
12.1. Podatek tonażowy	382
12.1.1. Charakter normatywny	382
12.1.2. Konstrukcja normatywna	382
12.1.2.1. Podmiot podatku	382
12.1.2.2. Przedmiot opodatkowania	384
12.1.3. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	384
12.1.4. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	385
12.2. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	387
12.3. Podatek od niektórych instytucji finansowych	390
Interpretacje	395
Pytania kontrolne	395
Kazusy	396
Odpowiedzi na pytania	397
Rozwiązania kasusów	400

Rozdział 13

Podatki i opłaty samorządowe	401
13.1. Podatek od nieruchomości	401
13.1.1. Podmiot	402
13.1.2. Przedmiot	404
13.1.3. Podstawa opodatkowania	405
13.1.4. Stawki podatku	407
13.1.5. Powstanie i wygaśnięcie obowiązku podatkowego	409
13.1.6. Czynności i dokumenty związane z podatkiem od nieruchomości	409

13.1.7. Terminy i sposoby płatności podatku od nieruchomości	410
13.1.8. Zwolnienia od podatku od nieruchomości	411
13.2. Podatek rolny i leśny	411
13.2.1. Podatek rolny	411
13.2.2. Podatek leśny	421
13.3. Podatek od środków transportowych	426
13.3.1. Konstrukcja normatywna	426
13.3.1.1. Zakres podmiotowy	426
13.3.1.2. Przedmiot opodatkowania	427
13.3.2. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	428
13.3.3. Obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe	429
13.3.4. Ulgi i zwolnienia podatkowe	432
13.4. Podatek od czynności cywilnoprawnych	433
13.4.1. Przedmiot opodatkowania	433
13.4.2. Podstawa opodatkowania	436
13.4.3. Stawka podatku	437
13.4.4. Obowiązek podatkowy	439
13.4.5. Zwolnienia	440
13.4.6. Zapłata, pobór i zwrot podatku	442
13.5. Podatek od spadków i darowizn	443
13.5.1. Uwagi ogólne	443
13.5.2. Konstrukcja podatku od spadków i darowizn	443
13.6. Opłaty samorządowe	453
13.6.1. Cechy opłat samorządowych	453
13.6.2. Opłata skarbową	453
13.6.3. Opłata targowa	457
13.6.4. Opłata miejscowa i uzdrowska	459
13.6.5. Opłata reklamowa	460
13.6.6. Opłata od posiadania psów	461
13.6.7. Opłata planistyczna	462
13.6.8. Opłata adiacencka	463
13.6.9. Opłaty związane z korzystaniem z dróg publicznych	464
13.6.10. Opłaty związane z normalnym korzystaniem z dróg	465
13.6.11. Opłaty za zajęcie pasa drogowego	465
13.6.12. Opłaty związane z korzystaniem ze środowiska naturalnego	466
13.6.13. Opłaty za gospodarcze wykorzystywanie środowiska naturalnego	466
13.6.14. Opłata za wycięcie drzew i krzewów	467
Orzecznictwo i interpretacje	468
Pytania kontrolne	471
Kazusy	472

Odpowiedzi na pytania	475
Rozwiązania kazusów	484
Autorzy	489

WSTĘP

Oddajemy do rąk Czytelników trzecie wydanie podręcznika opracowanego przez pracowników i doktorantów Katedry Prawa Finansowego Uniwersytetu Wrocławskiego. Podobnie jak w pierwszym i drugim wydaniu, również w tej jego edycji prezentujemy trudne i często kazuistycznie uregulowane rozwiązania prawa podatkowego w sposób przystępny przede wszystkim dla studentów. Jest to bowiem niezbędny materiał do nauki tej dynamicznie rozwijającej się gałęzi prawa, a jego bardziej szczegółowe kwestie są prezentowane w opracowaniach monograficznych, komentarzach do ustaw podatkowych czy artykułach naukowych.

Dla uproszczenia również w tym wydaniu całość zagadnień staramy się prezentować w przystępny sposób, jeśli chodzi o język, ale przede wszystkim z wykorzystaniem licznych elementów graficznych i opisów umieszczanych przy danych zagadnieniach. Opisy te są w niektórych miejscach dość liczne, jednakże spełniają swoją rolę, ponieważ za ich pomocą można z łatwością opanować skomplikowane zagadnienia umieszczone zarówno w ogólnym, jak i szczegółowym prawie podatkowym.

Również w tym wydaniu umieściliśmy odpowiedzi na pytania i kazusy, co ułatwia opanowanie prezentowanych zagadnień w odpowiedni sposób. Nie mają one co prawda jednolitej szczegółowości, gdyż w niektórych przypadkach wskazują jedynie pewien kierunek opanowania danej partii materiału. Jednakże w każdym przypadku odnoszą się do całości zakresu odpowiedzi na dane pytanie czy też kazus.

W opracowaniu tym uwzględniono także stosunkowo liczne zmiany stanu prawnego dotyczące ogólnego i szczegółowego prawa podatkowego.

Podobnie jak w pierwszej i drugiej edycji struktura podręcznika jest tradycyjna i zgodna z utrwalonym podziałem na ogólne i szczegółowe prawo podatkowe. Autorzy w pierwszej części przedstawili zagadnienia wprowadzające, a zatem dotyczące pojęcia podatku oraz źródeł, wykładni i stosowania prawa podatkowego. Drugą część poświęcono ogólnemu prawu podatkowemu, a zatem zarówno zagadnieniom wyjściowym, jak i zobowiązaniu podatkowemu, postępowaniu podatkowemu oraz kontroli podatkowej i kontroli celno-skarbowej.

Najobszerniejsza jest część trzecia, dotycząca szczegółowego prawa podatkowego, w której oprócz omówienia podstawowych podatków z punktu widzenia budżetu państwa przedstawiono także pozostałe podatki państwowe oraz podatki i opłaty samorządowe.

Podręcznik ten jest skierowany przede wszystkim do studentów prawa, ale także innych kierunków, gdzie realizowany jest materiał dydaktyczny dotyczący prawa podatkowego. Będzie również pomocny dla przedstawicieli zawodów prawniczych, którzy w praktyce zajmują się prawem podatkowym.

Opracowanie uwzględnia stan prawny na 1 września 2023 r.

Część I

ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE

Rozdział 1

DEFINICJA PODATKU I PRAWA PODATKOWEGO

1.1. Określenie podatku w formie definicji

Istota podatku

Podatek należy rozpatrywać zarówno jako kategorię ekonomiczną, jak i pojęcie prawne, którego normatywną treść nadał mu ustawodawca podatkowy w przepisach Ordynacji podatkowej. Podatek jako kategoria ekonomiczna jest pewnym narzędziem oddziaływania na gospodarkę zarówno w ujęciu makro- jak i mikroekonomicznym. Z punktu widzenia prawa podatkowego istotne jest jego ujęcie w formie normatywnej, poprzez nadanie mu odpowiedniej treści.

Ustawodawca określił pojęcie podatku poprzez zawarcie jego definicji legalnej w przepisach Ordynacji podatkowej. Taki zabieg legislacyjny jest słuszny, podkreśla bowiem także znaczenie Ordynacji podatkowej jako ustawy ogólnego prawa podatkowego, która w samym tytule ustawy odnosi się do tej kategorii pojęciowej.

Podatek jest niejako centralnym pojęciem całego prawa podatkowego, a zatem zarówno ogólnego prawa podatkowego, jak i ustaw tworzących szczegółowe prawo podatkowe.

Wprowadzenie definicji legalnej podatku w przepisach Ordynacji podatkowej nadaje jej charakter uniwersalny i umożliwia zastosowanie tego pojęcia w całym obszarze normatywnym prawa podatkowego, gdyż ustawodawca zasadnie nie zdecydował się na definiowanie poszczególnych rodzajów podatku.

**podatek jako
kategoria
ekonomiczna
i pojęcie prawne**

**podatek jako
centralne
pojęcie prawa
podatkowego**

**wprowadzenie
definicji legalnej
podatku**

Definicja legalna podatku

W przepisach Ordynacji podatkowej normodawca wybrał taki sposób definiowania tego pojęcia, że w pierwszej kolejności umieścił definicję legalną podatków w art. 3 pkt 3, a zatem regulacji mającej charakter pewnego słowniczka zawierającego te typowe środki techniki prawodawczej. W dalszej kolejności definicję podatku umieścił w art. 6 tej ustawy poprzez odniesienie się do świadczenia i wskazanie jego normatywnych cech.

definicja o charakterze porządkującym

Definicja z art. 3 pkt 3 o.p. ma *de facto* charakter porządkujący. Ustawodawca bowiem w rezultacie rozszerza zakres pojęcia podatku na zaliczki na podatki, raty podatków, w sytuacji gdy przepisy prawa podatkowego przewidują płatność podatku w ratach, jak również opłaty oraz niepodatkowe należności budżetowe. W pierwszych dwóch przypadkach przejawia się wskazany charakter porządkujący, gdyż normodawca obejmuje pojęciem podatku także zaliczki na podatki czy też raty podatków, a zatem pewne świadczenia, które poprzez zastosowanie konstrukcji stosunku prawnego zobowiązania podatkowego można określić mianem świadczeń częściowych. Z kolei włączenie w zakresie pojęcia podatku opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych nie tylko ma charakter porządkujący, gdyż pozwala na zastosowanie regulacji Ordynacji podatkowej dotyczącej podatków także do wskazanych dwóch kategorii pojęciowych, lecz także rozszerza to pojęcie. Sformułowanie tak szerokiej definicji legalnej, obejmującej swym zakresem te dwie inne kategorie pojęciowe, jest dobrym rozwiązaniem zarówno z punktu widzenia systemowego, jak i szerszego pojęcia odnoszącego się do prawa daninowego.

Definicja z art. 6 o.p.

Definicję legalną podatku ustawodawca umieszcza w art. 6 o.p., a zatem w przepisach definiujących obowiązek i zobowiązanie podatkowe. Takie rozwiązanie legislacyjne jest uzasadnione z uwagi na przyjęty sposób regulacji tej definicji, a zatem oparty na świadczeniu, które charakteryzuje się określonymi cechami, tj. świadczeniu wynikającym ze zobowiązania podatkowego, które z kolei wynika z obowiązku podatkowego.

normatywny kształt definicji z art. 6 o.p.

Normatywny kształt definicji podatku z art. 6 o.p. opiera się zatem na określonych cechach, które poprzez ich ustawowe wskazanie stają się konstytutywnymi cechami świadczenia podatkowego. Ponadto w przywołanym przepisie wskazano, że jest to świadczenie na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, które wynika z ustawy podatkowej. Poza ustawowymi cechami świadczenia podatkowego normodawca określa zatem, na rzecz ja-

kich podmiotów jest ono realizowane, a także wymóg wynikania z ustawy podatkowej.

Normatywne cechy świadczenia podatkowego¹ zostały wymienione przez ustawodawcę podatkowego bez określania hierarchii. Nie można zatem uznać, że stwierdzenie, iż podatek jest świadczeniem publicznoprawnym, stanowi o nadaniu tej cesze waloru pierwszeństwa. Dla kwalifikacji danego świadczenia jako podatku istotne jest bowiem spełnienie wszystkich cech wskazanych w definicji.

normatywne cechy świadczenia podatkowego

W pierwszej kolejności normodawca określa, że podatek jest **świadczeniem publicznoprawnym**. Takie rozwiązanie legislacyjne jest uzasadnione publicznoprawnym charakterem prawa podatkowego i jednocześnie podkreśleniem administracyjnoprawnej metody regulacji. Należy jednocześnie zauważyć, że ustawodawca wyraźnie podkreśla sposób regulacji oparty na tej metodzie wraz z publicznoprawnym charakterem prawa podatkowego, wskazując w art. 2 § 4 o.p., że przepisów ustawy nie stosuje się do świadczeń pieniężnych wynikających ze stosunków cywilnoprawnych, a zatem takich stosunków prawnych, które oparte są na cywilnoprawnej metodzie regulacji z wykorzystaniem zasady swobody umów. Nie stanowi wyjątku od tak publicznoprawnego charakteru świadczenia podatkowego określenie w art. 91 o.p., że do odpowiedzialności solidarnej za zobowiązania podatkowe stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dla zobowiązań cywilnoprawnych. Należy bowiem zauważyć, że chodzi w tym przypadku o instytucję odpowiedzialności solidarnej za zobowiązania podatkowe, podczas gdy publicznoprawny charakter świadczenia podatkowego dotyczy świadczenia wynikającego ze zobowiązania podatkowego, a ponadto ustawodawca jedynie w tym przypadku nakazuje stosować regulacje Kodeksu cywilnego dla zobowiązań cywilnoprawnych, a zatem opartych na cywilnoprawnej metodzie regulacji.

świadczenie publicznoprawne

W dalszej kolejności ustawodawca wskazuje, że podatek jest **świadczeniem nieodpłatnym**. Cecha ta pozwala odróżnić podatek od opłat publicznoprawnych, które charakteryzują się odpłatnością. Nieodpłatność polega na tym, że podmiot, uiszczając dane świadczenie, nie otrzymuje świadczenia od drugiej strony danego stosunku prawnego. Inaczej mówiąc, podmiot, uiszczając podatek, nie otrzyma świadczenia ze strony państwa czy też jednostki samorządu terytorialnego.

świadczenie nieodpłatne

¹ Cechy te są także analizowane w doktrynie prawa podatkowego – zob. w tym zakresie W. Miemiec, P. Borszowski [w:] *Prawo podatkowe z kasami i pytaniami*, red. P. Borszowski, Warszawa 2020, s. 22 i n.

Cecha ta jest czasem wyrażana poprzez brak ekwiwalentności świadczenia drugiej strony stosunku prawnego, przy czym należy zauważyć, że ekwiwalentność ta jest charakterystyczna dla stosunków cywilnoprawnych opartych na zasadzie swobody umów. Cecha nieodpłatności jest wyrażona w konstrukcji danego podatku. Tu również trzeba zauważyć, że w polskim systemie prawa podatkowego, a może szerzej – prawa daninowego, wprowadzono takie regulacje, w ramach których określone świadczenie jest nazwane opłatą, lecz brak w jego konstrukcji cechy odpłatności, co prowadzi do wniosku, że konstrukcyjnie mamy w danym przypadku do czynienia z podatkiem². Takie sytuacje są często konsekwencją zamieszczania regulacji danin nazwanych opłatami w różnych unormowaniach ustawowych znajdujących się poza systemem prawa podatkowego. Jest to zatem kolejny przyczynek do dyskusji nad ujednoczeniem konstrukcji normatywnej opłaty i jej wykorzystania przy tworzeniu regulacji danej opłaty.

cecha przymusowości

Cecha przymusowości świadczenia podatkowego pozwala je w pewnym sensie odróżnić od świadczeń objętych regulacją cywilnoprawną. Cecha ta oznacza, że zarówno podmiot zobowiązany z tytułu świadczenia podatkowego, jak i organ podatkowy nie mają możliwości kształtowania tego stosunku prawnego poprzez wykorzystanie charakterystycznej dla zobowiązań cywilnoprawnych zasady swobody umów. Podmioty te wchodzą niejako w ukształtowane relacje poprzez zastosowanie metody administracyjno-prawnej. Podkreśleniem cechy przymusowości jest „wynikanie” podatku z ustawy podatkowej, która zgodnie z art. 3 pkt 1 o.p. ma określony kształt normatywny. Cecha ta jest zatem charakterystyczna dla konstrukcji świadczenia podatkowego. Należy przy tym zauważyć, że w doktrynie wskazuje się na potrzebę rozważań nad pewnym stopniem wykorzystania konsensualności dla kształtowania relacji dotyczących powinności podatkowej³. Z uwagi na dynamikę rozwoju stosunków społeczno-gospodarczych, a wraz z tym potrzebę dopasowania do tego rozwiązań funkcjonujących w prawie podatkowym debata w przedmiocie stopnia wykorzystania metody konsensualnej w prawie podatkowym jest ciągle aktualna⁴.

² R. Mastalski wskazuje w tym przypadku na opłatę targową – R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2019, s. 610. W doktrynie taki charakter można przypisać również opłacie eksploatacyjnej – P. Borszowski, K. Stelmaszczyk, *Opłata eksploatacyjna jako danina publiczna [w:] Prawo i administracja dla regionu. Zagadnienia prawne, ekonomiczne i społeczne*, red. P. Borszowski, P. Szymaniec, T. Moskał, Wałbrzych 2015.

³ Zob. w tym względzie A. Nita, *Porozumienia w prawie podatkowym. Horyzontalne metody determinacji powinności podatkowej*, Warszawa 2014.

⁴ Zob. w tym względzie regulacje działu IIB Ordynacji podatkowej, a także P. Borszowski, A. Halasz, K. Kopyściańska, M. Kopyściański, *Umowa o współdziałanie i porozumienie podatkowe*, Warszawa 2021.

Cecha bezzwrotności świadczenia podatkowego oznacza, że pobranie podatkowe ma charakter definitywny. A zatem spełnienie świadczenia podatkowego wiąże się z definitywnym przesunięciem środków majątkowych.

cecha bezzwrotności

Podatek jest **świadczeniem pieniężnym**. Cecha ta została wymieniona w ustawowej definicji podatku na jego końcu. Należy jednakże zauważyć, że z punktu widzenia istoty i konstrukcji normatywnej wygaśnięcia zobowiązań podatkowych cecha ta ma priorytetowe znaczenie, czego podkreśleniem jest choćby wskazanie zapłaty podatku jako pierwszego ze sposobów wygaśnięcia zobowiązań podatkowych w art. 59 § 1 pkt 1 o.p., jak również uregulowanie przepisów dotyczących zapłaty podatku w art. 60 i n. o.p. Wyjątkiem w tym zakresie jest dopuszczenie wygaśnięcia zobowiązań podatkowych poprzez zastosowanie przeniesienia własności rzeczy lub praw majątkowych w art. 66 o.p. Wydaje się słuszne postulowanie szerszego niż obecnie wykorzystania innych sposobów wygaśnięcia zobowiązania podatkowego, a przynajmniej zmiany konstrukcji art. 66 o.p. poprzez usunięcie wyrażenia wskazującego na szczególny przypadek wygaśnięcia tego stosunku prawnego.

świadczenie pieniężne

1.2. Określenie konstrukcji prawnej podatku

W przepisach ustaw szczegółowego prawa podatkowego normodawca posługuje się innym rozwiązaniem legislacyjnym niż przyjęto w ramach ogólnego prawa podatkowego, gdzie wykorzystano konstrukcję stosunku prawnego zobowiązania podatkowego. Chodzi bowiem o określenie podatku poprzez zastosowanie pewnych elementów jego konstrukcji. W doktrynie posługuje się w związku z tym pojęciem konstrukcji prawnej podatku⁵ bądź też pojęciem elementów techniki podatkowej⁶. Zastosowanie elementów konstrukcji prawnej podatku czy też elementów techniki podatkowej pozwala ukazać normatywny kształt danego świadczenia podatkowego.

Można zatem wyróżnić w ślad za poglądami formułowanymi w doktrynie prawa podatkowego, ale przede wszystkim treścią art. 217 Konstytucji RP, następujące elementy konstrukcji prawnej podatku: podmiot podatku, przedmiot opodatkowania, podstawę opodatkowania, stawkę podatkową oraz ulgi i zwolnienia podatkowe. Warto także zauważyć, że brak wskazania podstawy opodatkowania w art. 217 Konstytucji RP nie powinien stanowić przeszkody

wyróżnienie elementów konstrukcji prawnej podatku

⁵ Przykładowo A. Gomułowicz [w:] A. Gomułowicz, D. Mączyński, *Podatki i prawo podatkowe*, Warszawa 2016, s. 148, a także H. Litwińczuk, wskazując na konstrukcję podatku – H. Litwińczuk [w:] *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, red. H. Litwińczuk, Warszawa 2017, s. 42 i i n., jak również W. Miemiec, P. Borszowski [w:] *Prawo podatkowe...*, red. P. Borszowski, s. 25 i n.

⁶ R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, 2019, s. 49 i n.

W podręczniku w sposób przejrzysty przedstawiono złożone zagadnienia odnoszące się do prawa podatkowego – od podstawowych pojęć, takich jak: podatek, źródła zobowiązań podatkowych, wykładnia i stosowanie prawa podatkowego do bardziej szczegółowych: zobowiązania podatkowe, kontrola podatkowa, poszczególne rodzaje podatków i opłaty samorządowe.

W trzecim wydaniu uwzględniono zmiany zarówno w ogólnym, jak i szczegółowym prawie podatkowym. Dotyczą one m.in.:

- odliczeń od dochodu,
- stawek podatkowych w podatku dochodowym,
- wysokości ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych,
- warunków niezbędnych do wspólnego opodatkowania małżonków,
- ryczałtu od dochodów spółek,
- obowiązku podatkowego w przypadku importu wyrobów akcyzowych,
- składu podatkowego,
- stawek i kwot wolnych w podatku dochodowym od spadków i darowizn.

W podręczniku znajdują się materiały pomocnicze niezbędne do nauki przed kolokwium lub egzaminem.

Przy każdym kazusie i pytaniu kontrolnym zamieszczono szkic odpowiedzi bądź wskazówki, w którym miejscu książki znajduje się materiał ułatwiający sformułowanie poprawnej odpowiedzi.

Podręcznik jest pracą zbiorową pracowników i doktorantów Katedry Prawa Finansowego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 69 ZŁ (W TYM 5% VAT)